O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI TA’LIM VA ILM-FAN VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI



“O‘ZBEK TILINING GLOBAL MAQOMI VA NUFUZINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI”

MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA MATERIALLARI







2026-yil
16-oktabr

O‘ZBEK TILIDAGI METAFORIK KONSEPTUALLASHTIRISHNING MILLIY XUSUSIYATLARI

NATIONAL CHARACTERISTICS OF METAPHORICAL CONCEPTUALIZATION IN THE UZBEK LANGUAGE

DOI:10.52773/tsuull.conf.2026.10.16/SVUD5302

Xakimova Muhayyo Karimovna
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti professori, filologiya fanlari doktori (DSc),
xakimova197621@gmail.com

Annotatsiya. *Mazkur maqolada o‘zbek tilidagi konseptual metaforalarda milliy tafakkurning aks etishi misollar asosida tahlil qilinadi. Metaforaning nafaqat nominativ va obrazli ifoda vositasi, balki borliqni anglash va konseptuallashtirish mexanizmi sifatidagi xususiyatlariga e’tibor qaratiladi. Kognitiv va konseptual metafora tushunchalari o‘zaro farqlanib, konseptual metaforaning shakllanish mexanizmi manba va nishon sohalar munosabati asosida yoritiladi. Konseptual metaforalarning ayrim jihatlari umuminsoniy kognitiv tajribaga, ayrimlari esa muayyan xalqning milliy-madaniy tajribasiga tayanishi ko‘rsatib beriladi.*

Kalit so‘zlar: *metafora, kognitiv metafora, konseptual metafora, manba soha, nishon soha, konseptuallashtirish, milliy tafakkur, milliy idrok.*

Abstract. *This article analyzes the reflection of national thinking in conceptual metaphors of the Uzbek language. Particular attention is paid to metaphor not only as a nominative and figurative device, but also as a cognitive mechanism of understanding and conceptualizing reality. The concepts of cognitive metaphor and conceptual metaphor are distinguished, and the mechanism of conceptual metaphor is explained through the relationship between the source and target domains. The role of national perception, historical and cultural experience, and culturally specific representations of reality in the formation of conceptual metaphors is revealed.*

Keywords: *metaphor, cognitive metaphor, conceptual metaphor, source domain, target domain, conceptualization, national thinking, national perception.*

Metafora juda qadim zamonlardan beri notiqlar, faylasuflar, tilshunoslar va adabiyotshunoslarning o‘rganish obyekti bo‘lib kelgan. U nutqning jozibadorligini ta’minlovchi vosita, ma’noning shakllanishi va taraqqiyoti usuli, nominatsiya vositasi, milliy tafakkur andozasi hamda bilish mexanizmi sifatida o‘rganilgan va o‘rganilmoqda.

Metafora o‘zbek tilida keng tarqalgan nom ko‘chish usullaridan biridir. Biror predmet, belgi yoki harakat nomining boshqa predmet, belgi yoki harakatga ular o‘rtasidagi o‘xshashlik asosida ko‘chirilishi metaforik ko‘chish hisoblanadi. Masalan, *til* leksemasining dastlab insonning ta’m bilish va nutq a’zosi nomi sifatidagi ma’nosi mavjud bo‘lsa, shakliy-funksional o‘xshashlik asosida u «soatning qimirlab turuvchi qismi» ma’nosida ham qo‘llanadi.

Metaforalar turli mezonlar asosida tasnif qilinadi. Ilmiy adabiyotlarda uning bir necha tasniflari mavjud. Sh. Maxmaraimovaning doktorlik tadqiqotida metafora tasniflari haqida batafsil ma’lumot berilgan [1]. M. Mirtojiyevning «O‘zbek tili semasiologiyasi» monografiyasida oddiy metafora, personifikatsiya va sinesteziya kabi metafora ko‘rinishlari tahlil qilingan [3].

Mazkur maqolada esa metaforaning inson tafakkuri va borliqni anglash jarayoni bilan bog‘liq jihatlariga e’tibor qaratilib, **konseptual metafora** masalasi va uning milliy tafakkur bilan aloqasi tahlil qilinadi. Metafora nafaqat nutqning obrazliligini ta’minlovchi tasviriy vosita, tildagi iqtisod qonuniyatini amalga oshiruvchi nominatsiya usuli va konnotatsiyani voqelantirish imkoniyati, balki insonning borliqni anglash va konseptuallashtirish jarayoni bilan bog‘liq kognitiv hodisadir.

Kognitiv yondashuvda metafora insonning murakkab, mavhum va bevosita kuzatishda berilmaydigan tushunchalarni konkret, tajribada mavjud bo‘lgan hodisalar asosida anglashiga imkon beruvchi mexanizm sifatida qaraladi. Bunda insonning hissiy-idrokiy tajribasi, avvaldan shakllangan bilimlari, assotsiativ bog‘lanishlari hamda madaniy tajribasi muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu o‘rinda **kognitiv metafora** va **konseptual metafora** tushunchalarini farqlash muhimdir. Kognitiv metafora metaforaning inson bilishi va tafakkuridagi umumiy mexanizmini ifodalovchi kengroq tushuncha sifatida qaralishi mumkin. Ya’ni inson mavhum yoki murakkab hodisani o‘ziga tanish bo‘lgan konkret tajriba asosida anglaydi.

Konseptual metafora esa mazkur kognitiv mexanizmning muayyan konseptual modeli hisoblanadi. Unda bir konseptual soha boshqa bir konseptual soha vositasida anglanadi. Birinchi soha **manba soha**, ikkinchisi esa **nishon soha**

deb yuritiladi. Masalan, J. Lakoff va M. Johnson tomonidan mashhur konseptual model sifatida keltirilgan **VAQT — PUL** metaforasida *PUL* manba soha, *VAQT* esa nishon soha hisoblanadi. Pul insonning kundalik tajribasida aniq va yaxshi o‘zlashtirilgan tushuncha bo‘lsa, vaqt nisbatan mavhum hodisadir. Natijada vaqt pul vositasida konseptuallashtiriladi: *vaqtni sarflash, vaqtni tejash, vaqtni yo‘qotish, vaqtni bekorga sovurish.*

Bu yerda mazkur birliklarning har biri alohida ko‘chma ma’no sifatida mavjud bo‘lsa-da, ularning yuzaga kelishini ta’minlayotgan umumiy asos — **VAQT — PUL konseptual modeli**dir. Demak, konseptual metafora bitta ko‘chma ma’noli birlik emas, balki bir qator lisoniy ifodalarni yuzaga keltiruvchi konseptual modeldir.

Konseptual metaforaning shakllanish mexanizmini quyidagi ko‘rinishda ifodalash mumkin:

MANBA SOHA → KONSEPTUAL KO‘CHISH → NISHON SOHA

Bunda manba soha, odatda, inson tajribasida aniqroq, bevosita kuzatiladigan va yaxshi o‘zlashtirilgan bilimlar majmuini tashkil etadi. Nishon soha esa nisbatan mavhum, murakkab yoki bevosita kuzatishda berilmaydigan tushunchani ifodalaydi.

Jismoniy tajriba, tana a’zolari, makon, harakat, predmetlar, ularning belgilari va xususiyatlari ko‘pincha manba soha vazifasini bajaradi. Abstrakt holatlar, vaqt, hayot, tuyg‘u, iroda, inson xarakteri kabi tushunchalar esa nishon soha sifatida namoyon bo‘lishi mumkin.

Shu jihatdan metafora inson tafakkurining oddiy «o‘xshatish» mexanizmidan ko‘ra kengroq hodisa bo‘lib, u orqali inson murakkab voqelikni o‘z tajribasida shakllangan bilimlar asosida tartibga soladi va anglaydi.

Konseptual metafora insonning individual tajribasiga emas, balki muayyan jamiyatning umumiy tajribasiga ham tayanadi. Shu sababli unda xalqning tarixiy hayoti, turmush tarzi, madaniy qadriyatlari va olam haqidagi tasavvurlari o‘z aksini topishi mumkin.

Xalq nimanidir nimagadir o‘xshatar ekan, u o‘zining tarixiy-madaniy tajribasi va olamni idrok etish usullariga tayanadi. Shuning uchun bir xil abstrakt tushuncha turli tillarda turlicha konseptuallashtirilishi mumkin.

Masalan, o‘zbek tafakkurida **OILA — QO‘RG‘ON** konseptual modeli kuzatiladi. Qo‘rg‘on — tashqi ta’sirlardan himoyalangan, mustahkam va daxlsiz makon. Oila ham o‘zbek milliy tafakkurida insonni himoya qiluvchi, uning

xavfsizligini ta’minlovchi va ichki sirlarini asrovchi makon sifatida tasavvur qilinadi.

Bu modelda: **QO‘RG‘ON — manba soha; OILA — nishon soha** hisoblanadi. Manba sohaga xos **mustahkamlik, himoyalanganlik, daxlsizlik** kabi belgilar nishon sohaga ko‘chiriladi. Natijada oila haqidagi mavhum-ijtimoiy tasavvur konkret makon — qo‘rg‘on haqidagi bilimlar asosida anglanadi.

Demak, konseptual metaforada nafaqat universal insoniy tajriba, balki muayyan xalqning milliy idroki ham namoyon bo‘lishi mumkin.

VAQT — OQAR DARYO konseptual modeli

Mazkur fikrni vaqt konsepti misolida yanada aniqroq ko‘rish mumkin. O‘zbek tilida **VAQT — OQAR DARYO** konseptual modeli mavjudligini *vaqt oqar daryo, umr oqar daryo* kabi ifodalar orqali kuzatish mumkin.

Bu yerda *daryo* insonning bevosita tajribasida mavjud bo‘lgan, oqishi, harakatlanishi va ortga qaytmasligi kuzatiladigan konkret manba sohadir. *Vaqt* va *umr* esa inson uchun mavhum tushunchalardir.

Demak: **OQAR DARYO → VAQT/UMR**

modelida daryoga xos: oqish; uzluksiz harakat; ortga qaytmaslik; bir yo‘nalishda davom etishkabi xususiyatlar vaqt va umrni anglashga ko‘chiriladi. O‘zbek tilidagi *vaqt oqar daryo, umr oqar daryo* kabi ifodalar mazkur konseptual modelning **lisoniy realizatsiyasi** hisoblanadi.

Vaqtning o‘tkinchiligi, inson umrining cheklanganligi va undan unumli foydalanish zarurligi kabi tushunchalar ushbu konseptual model orqali anglashiladi.

Vaqt turli xalqlar tafakkurida turlicha manbalar orqali konseptuallashtirilishi ham mumkin. Masalan, ayrim tadqiqotlarda ingliz tilida vaqtning pul va boylik bilan, rus tilida qush, shifokor, sudya, oltin kabi obrazlar bilan, arab madaniyatida esa qilich, pichoq, kema, tuya, dengiz, oltin kabi obrazlar bilan bog‘lanishi qayd etilgan [7].

Bunday farqlar bir tomondan insoniyat tafakkuridagi umumiy kognitiv mexanizmlarni, ikkinchi tomondan esa ularni shakllantiruvchi milliy-madaniy tajribaning o‘ziga xosligini ko‘rsatadi.

Konseptual metaforaning ikki muhim jihatiga alohida e’tibor qaratish lozim. Birinchidan, konseptual metaforaning asosida insoniyatga xos umumiy kognitiv tajriba mavjud. Inson konkret predmetlar, makon, harakat, og‘irlik, yo‘nalish kabi hodisalarni bevosita idrok etadi va ular haqidagi bilimlarini mavhum tushunchalarni anglashga tatbiq etadi.

Ikkinchidan, ushbu umumiy kognitiv mexanizmning muayyan tilda qanday namoyon bo‘lishida milliy-madaniy tajriba muhim rol o‘ynaydi. Bir xalq uchun muayyan predmet yoki hodisa mavhum tushunchani anglashning faol manbasiga aylanishi mumkin, boshqa xalqda esa boshqa manba tanlanishi ehtimoldan xoli emas.

Shu nuqtayi nazardan, konseptual metaforani faqat tilning obrazlilik imkoniyati sifatida emas, balki xalqning olam haqidagi bilimlari, tajribasi va qadriyatlarini aks ettiruvchi kognitiv mexanizm sifatida o‘rganish mumkin.

Bir nom ostida turli voqeliklarning umumlashtirilishi inson tafakkuri va tilini ixchamlashtirishning muhim usullaridan biridir. Biroq turli xalqlarning bir xil yoki o‘xshash hodisalarni konseptuallashtirish usullari hamisha bir xil bo‘lavermaydi. Aynan shu farq konseptual metaforalarning milliy-madaniy xususiyatlarini aniqlash imkonini beradi.

Masalan, *nozik* leksemasining semantik imkoniyatlarida ham inson tajribasining turli sohalari o‘rtasidagi bog‘lanishlarni kuzatish mumkin: *nozik ip, nozik bola, nozik ish, nozik holat, nozik tabiat* va boshqalar. Bunda leksemaning turli ma’nolari fizik belgi, inson xususiyati, faoliyatning murakkabligi, vaziyatning qaltisligi kabi turli semantik sohalarni birlashtiradi. Bunday holatlarni konseptual metafora, semantik taraqqiyot va ko‘p ma’nolilikning o‘zaro munosabati nuqtayi nazaridan alohida tadqiq etish mumkin.

Metafora insonning borliqni anglash, nomlash va konseptuallashtirish faoliyatining muhim vositalaridan biridir. Kognitiv yondashuv metaforani faqat tayyor ko‘chma ma’nolar yig‘indisi sifatida emas, balki inson tafakkurining borliqni anglash va tartibga solish mexanizmi sifatida talqin qilish imkonini beradi.

Kognitiv metafora metaforaning inson bilishi va tafakkuridagi umumiy mexanizmini ifodalovchi kengroq tushuncha bo‘lsa, konseptual metafora bir konseptual sohaning boshqa konseptual soha vositasida tizimli ravishda anglanishini ifodalovchi muayyan modeldir. Bunda manba soha nishon sohani konseptuallashtirish uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

O‘zbek tili materiallari asosida tahlil qilingan **VAQT — OQAR DARYO, OILA — QO‘RG‘ON, OG‘IRLIK — INSON XARAKTERI, TEMIR — IRODA** kabi konseptual modellar insonning konkret tajribasi asosida mavhum tushunchalarni anglash imkonini beradi. Shu bilan birga, mazkur modellar xalqning tarixiy-madaniy tajribasi, turmush tarzi va milliy idroki bilan bog‘liq jihatlarni ham namoyon etadi.

Demak, konseptual metafora bir tomondan insoniyatga xos umumiy kognitiv tajribaga, ikkinchi tomondan esa muayyan xalqning milliy-madaniy tajribasiga tayanadi. Shu sababli konseptual metaforalarni tadqiq etish til egalarining nafaqat qanday gapirishini, balki **olamni qanday anglashini va konseptuallashtirishini** aniqlash imkonini beradi.

ADABIYOTLAR

1. Махмараимова Ш. Оламнинг миллий лисоний тасвирида теоморфик метафоранинг когнитив аспекти: Филол. фан. бўйича фалс. д-ри (PhD) ... дисс. – Қарши, 2018. – 168 б.

2. Маҳмудов Н. Тил тилсими тадқиқи. –Тошкент: Mumtoz so‘z, 2017. – Б. 119-120.

3. Миртожиев. М. Семасиология. – Тошкент, 2010. – 288 б.

4. George Lakoff, Mark Johnson. Metaphors We Live By. – Chikago and London, 242 p.

5. Ортега-и-Гассет Х. Две великие метафоры / Теория метафоры. – М: Прогресс, 1990. – С. 68-81.

6. Ўзбек тилининг изоҳли луғати. 3-жилд. –Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2005.

7. https://cyberleninka.ru/article/n/spetsifika-opredeleniya-kontsepta-vremya-v-russkom-i-arabskom-yazykah

8. Khakimova M. https://www.researchgate.net/publication/367940852_Synesthetic_metaphor_in_uzbek_language?_sg%5B0%5D=IjstbeENa9G-

9. Khakimova M. https://www.researchgate.net/publication/358051475_The_human_factor_in_the_formation_of_abstract_vocabulary?_sg%5B0%5D

MUNDARIJA

KIRISH SO‘ZI		
Sirojiddinov Sh.S.	O‘zbek tilining xalqaro nufuzini oshirish zarurati	**6**
I. O‘ZBEK TILINING JAHON TILLARI TIZIMIDAGI O‘RNI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI		
Xolmanova Z.	O‘zbek tilining jahon tillari tizimidagi mavqeyini belgilashda lingvodidaktikaning o‘rni	**9**
Abdushukurov B.	Alisher Navoiy asarlaridagi qadimgi turkiy fe’llar semantikasi	**16**
Xudoyberdiyev J.	Mahmud Koshg‘ariy – singarmonizmning birinchi nazariyotchisi va ovrupolik olimlarning singarmonizm haqidagi xato qarashlari	**30**
Abdurahmanova M.	Alisher Navoiy merosi psixolingvistik talqinda	**45**
Xolmurodova M.	“Nasoyim ul-muhabbat” asaridagi tabobatga doir ayrim arabcha so‘zlar	**51**
O‘razova I.	Ot frazemalarning grammatik funksiyasi (Alisher Navoiy “Xamsa”sidagi frazemalar misolida)	**56**
Maxkamova D.	O‘zbek tili axborot-kommunikatsiya texnologiyalari	**60**

	terminologiyasi taraqqiyoti va tadqiqi	
Oripova M.	Sinestezik metaforalarda sezgilar interperatsiyasi	**66**
Muratova N.	Tilak va tabrik nutqiy aktlarida kommunikativ taktikaning tanlanish xususiyatlari	**72**
Abdullayeva G.	Folklor diskursida o‘xshatishlarning semantik-struktur va kognitiv tahlili	**78**
Xayrullayeva R.	Kichraytirish-erkalash shakllarining pragmatik ifodalanishi	**86**
Jumaniyozova Ch.	Sifat so‘z turkumida obyektiv va subyektiv belgilarning ifodalanishi	**90**
Abduvaliyeva K.	“Shajarayi turk” asaridagi ba’zi urug‘ nomlarining etnotoponim sifatidagi tahlili	**95**
Mullaboyeva Sh.	O‘zbek tilida o‘xshatishlar asosida estetik bahoning ifodalanishi	**107**
Mamadoliyeva M.	Graduallik kategoriyasining lingvistik tabiati va uning turdosh hodisalar bilan munosabati (Xayriddin Sultonov va Iqbol Mirzo asarlari misolida)	**115**
Mamarasulova M.	O‘zbek tili fonosemantik tahlilining fonologik asoslari	**130**
Siddiqova N.	O‘zbek xalq maqollaridagi eskirgan leksika: tarkibi,	**132**

	variantlanishi va lingvopoetik vazifalari	
Yusupova A.	Konseptlarning metaforik ifodalanishi va tahlil shakllari	**144**
O‘ralova N.	O‘zbek tilshunosligida parsellyatsiya hodisasi, uning sintaktik tavsifi va ega-kesim munosabatidagi o‘rni	**150**
Maxmudova M.	Kelishik kategoriyasining o‘rganilish tarixiga doir ayrim mulohazalar	**158**
Nurmatova S.	O‘zbek tilida rang ifodalovchi birliklarning lingvokognitiv strukturasi va konseptualizatsiya masalalari	**168**
Keldiyorova Z.	O‘zbek tilidagi shikoyat matnlarida nutqiy aktlarning ifodalanishi	**174**
Aliqulova Z.	Toponimlarning axborotni saqlash va uzatish xususiyatlari	**178**
Jurayeva Sh.	Hurmat kategoriyasining lisoniy birliklar bilan ifodalanishi	**183**
Karimova U.	Kultegin bitiktoshidagi xarakter-xususiyat bildiruvchi sifatlar tahlili	**188**
II. O‘ZBEK TILINI XALQARO MAYDONDA TARG‘IB QILISH STRATEGIYALARI		
Shamsiyeva M.	Peyzaj matnlari orqali turizmni rivojlantirish istiqbollari	**194**

Jo‘rayeva M.	Matnni tushunishda asar sarlavhasining ahamiyati	**201**
III. GLOBALLASHUV SHAROITIDA MILLIY TIL VA MADANIYATNI SAQLASH MASALALARI		
Ashirboyev S.	Adstrat sharoitidagi turkiy shevalarning o‘zaro ta’siri masalasi	**205**
Farhad Rahimi	Yakşı/ ĥoş, yap/ lap, ķop/ köp/ ĥob, appaķ/ pāk kelimeleri üzerine On the words yakşı/ ĥoş, yap/ lap, ķop/ köp/ ĥob, appaķ/ pāk	**210**
Xakimova M.	O‘zbek tilidagi metaforik konseptuallashtirishning milliy xususiyatlari	**232**
Abbozov O.	So‘x toponimlarining lingvomadaniy xususiyatlari	**238**
Komilova G.	O‘zbek tilida qadriyatlar tipologiyasining lingvistik verbalizatsiyasi	**245**
Xomidova M.	Zamonaviy o‘zbek badiiy matnlarida ertak elementlarining intertekstual xususiyatlari	**253**
Həsənzadə Səmra	Qrammatik metaforun türk dillərində reallaşması (özbək dilinin materiallari əsasinda)	**261**
Davronova Z.	Antroponimik freymlarda registrdan og‘ish fenomini (Cho‘lponning “Kecha va kunduz” romani misolida)	**272**

Tursinbayeva Sh.	Badiiy matnda onomastik birliklarning lingvomadaniy imkoniyatlari	**276**
Bekmuradova I.	O‘zbek tilidagi ijobiy fe’l-atvor leksemalarining semantik tasnifi	**283**
Imomova I.	Fitratning dramatik asarlarida maqollarning qo‘llanilishi va funksional-semantik xususiyatlari	**291**
Turgunboeva D.	Globallashuv sharoitida o‘zbek va ingliz lingvomadaniyatida miqdoriy me’yor	**297**
Amrullayeva M.	O‘zbek tilida inson xarakterini ifodalovchi frazemalarning semantik mikromaydonlari	**305**
Abdug‘afurova A.	Lingvomadaniy kodlarning poetik faollashuvi: Faxriyor va Ulug‘bek Hamdam she’riyati qiyosida	**312**
Muzaffarova Z.	Badiiy matnda qo‘llangan metaftonimik birliklarning kognitiv xususiyatlari	**322**
Jumayeva M.	Son komponentli lug‘aviy birliklarning lingvokulturologik tahlili	**327**
Xolmo‘minova H.	Frazemalarning lingvomadaniy tahlili	**333**
IV. O‘ZBEK TILINI O‘QITISHNING ZAMONAVIY METODLARI VA XORIJIY TAJRIBA		

Xusanova N.	Raqamli ta’lim muhitida o‘qish savodxonligi transformatsiyasi vositasida boshlang‘ich o‘quvchilarning kreativligini shakllantirish	**337**
Mamirova X.	Bolalarda ko‘p ma’noli so‘zlarni o‘zlashtirishning psixolingvistik mexanizmlari va til ta’limiga ta’siri	**344**
Arolova N.	Maktabgacha yoshdagi o‘zbek bolalari nutqida sintaktik tejamkorlik	**351**
Mirnosirova D.	Nutqiy ijod haqidagi nazariy qarashlar talqini	**356**
Nurboboyeva R.	Erta yoshdagi bolalar ta’limida adabiyotning tutgan o‘rni	**363**
Keldiboyeva M.	O‘zbek tili omonimlarini o‘zlashtirishda kontekst va assotsiatsiyaning psixolingvistik roli	**369**
V. TARJIMA VA LINGVOMADANIY ALOQALAR: XALQARO HAMKORLIKNING MUHIM OMILI SIFATIDA		
Mustafa Said Arslan	Türkiye türkçesi ve özbek türkçesi arasindaki yakinliğin öğretimdeki yansimalari: özbek türkçesi öğretiminde karşilaşilan sorunlar ve öneriler	**378**
Kalanova D.	O‘.Hoshimov “Dunyoning ishlari” asarining koreyscha tarjimasida milliy-madaniy realiyalarning berilishi	**389**

Muhammadiyeva D.	Ko‘p tilli parallel korpusning tarjima birliklarini qiyosiy o‘rganishdagi imkoniyatlari	**400**
Abbasova Ş.	Özbek Yazı Dili ve Azerbaycan Türkçesi'nin Ağızlarında Akrabalık Terimleri	**411**
Qarshiyev K.	Badiiy tarjimaning adabiy-estetik tafakkur evolyutsiyasiga ta’siri (Jamol Kamolning tarjimonlik faoliyati misolida)	**418**
Rahimova Z.	Parallel korpuslarning tarjimashunoslik va qiyosiy tilshunoslikdagi ilmiy ahamiyati	**428**
Bozorova S.	Rus tilidagi ayrim gippologik birliklar tadqiqiga doir	**433**
Axmedova N.	O‘zbek va ingliz tillarida ruhiy holat birliklarining semantik farqlari va kontekstual tarjimasi	**442**
Davlatova R.	Sun’iy intellekt asrida inson nutqi, tilni idrok etish va psixolingvistik jarayonlar	**448**
Turdiyeva R.	Ingliz, qoraqalpoq va o‘zbek tillaridagi maqollarda zoonimlarning lingvokognitiv tahlili (“bo‘ri” misolida)	**462**
Ataniyazova S.	O‘zbek va ingliz tillarida mayl, zamon va modallikning muloqot xulqidagi funksional-uslubiy imkoniyatlari	**466**
Sayfiyeva K.	O‘zbek va ingliz fitonim komponentli maqollarida inson	**472**

	konseptining kognitiv metaforik modellari	
Tillayeva O.	O‘zbek va turk maqollarida erkak konseptining semantik maydoni	**485**
Musurmankova Sh., **Abdullayeva D.**	“Ikki eshik orasi” romanidagi murojaat birliklarining lingvomadaniy xususiyatlari va tarjima muammolari	**495**
Abdullayeva M.	Ingliz va o‘zbek maqollarida nutqiy antonimiyaning lingvokognitiv xususiyatlari	**502**
VI. AXBOROT TEXNOLOGIYALARI VA RAQAMLI MUHITDA O‘ZBEK TILINING RIVOJI		
Abjalova M.	O‘zbek tili multikorpusida aksentologik korpus va uning ahamiyati	**513**
Elova D.	O‘zbek normativ-huquqiy matnlarini lingvo-mantiqiy annotatsiyalash mezonlari	**524**
Kasimova Z.	O‘zbek tili iboralar korpusini yaratishning lingvistik va kompyuter asoslari	**534**
Nurullayeva O.	Barqaror birikmalar resurslari va parallel korpus uchun baza tuzish mezonlari	**542**
Musulmonova K.	Lingvistik ekspertologiyada matn identifikatsiyasi bo’yicha ekspert xulosalarini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari	**550**

Umarova Sh.	Kollokatsiyalarni korpus asosida aniqlashning nazariy va metodologik asoslari	**556**
Akramdjanova M.	Parallel korpusning madaniyatlararo kommunikatsiyadagi o‘rni	**564**
Buronova R.	Raqamli muhitda o‘zbek tilidagi neologizmlarning shakllanishi	**570**
Shodmonaliyeva Y.	Sentiment tahlilda tasdiq-inkor emojlarining diskursiv va pragmatik funksiyalari	**576**
Rayimjonova M.	Rauf Parfi she’riyatining leksik-statistik xususiyatlari	**591**
VII. XALQARO TA’LIM DASTURLARI VA O‘ZBEK TILI: IMKONIYAT VA ISTIQBOLLAR		
Mirzəli Məleykə	Azərbaycanda özbək dilinin tədrisi: təcrübə və perspektivlər (bakı slavyan universitetinin timsalında)	**595**
Iskandarova G.	O‘zbek tilini ikkinchi til sifatida o‘rganishda so‘z ma’nolarini o‘zlashtirish	**603**
VIII. O‘ZBEK TILI VA DIPLOMATIYA: XALQARO MUNOSABATLARDA TILNING O‘RNI		
Темирова Б., **Темирова М.**	Кыргыз, өзбек тилдери жана алардын адабий-маданий байланыштардагы ролу	**610**

Nazarov Q.	O‘zbek diplomatik diskursida metaforalarning kommunikativ-pragmatik xususiyatlari	**620**
IX. ILMIY TADQIQOTLAR VA LINGVISTIKADA XALQARO HAMKORLIK MASALALARI		
Berdak Yusuf	O‘zbek tilining shakllanish jarayoni va eski o‘zbek tili terminlari	**626**
Qurbonova M.	Xarizmatik nutq haqidagi nazariy qarashlar talqini	**632**
Umurzoqova M.	Erkin A’zam asarlarida lisoniy shaxs tiplari	**640**
Mirzaali Malika	O‘zbek tılının mavsumıy marosımlar leksıkasıda turkıy areal mavqeyı	**646**
Məmmədova A.	Xarəzm Türkcəsində Və Müasir Özbək Dilində Qohumluq Terminlərində Cins Kateqoriyasinin İfadəsi	**661**
Tuxtasinova M.	L.Z.Budagov lug‘atidagi umumturkiy leksik fond: “tur.” pometali leksemalarning tarixiy-qiyosiy tahlili	**670**
Abdullayeva S.	So‘z yasalishını qıyosıy-tıpologık tadqıq etısh metodologıyası va tahlıl mezonları	**681**
Xasanova G.	Kinesikaning lingvistik tadqiqi: shakllanish tarixi va kommunikativ funksiyalari	**688**

Rajabov N.	O‘zbek tilida ng fonemasining talaffuzi, imlosi va tarixiy taraqqiyoti	**695**
Mirzayeva G.	O‘zbek tilida tovush o‘zgarishlarining neyrolingvistik asoslari	**699**
Arislanova M.	She’riy matnning konseptual tizimi va lingvokognitiv xususiyatlari (Erkin Vohidov ijodi misolida)	**706**
Muhammadiyeva M.	“Shum Bola” qissasidagi ba’zi polisemantik leksemalar tahlili	**717**
Abdullayev G‘.	Fitrat she’riyatidagi turkiy so‘zlarning emotsional-ekspressiv xususiyatlari	**722**
Tursunova S.	Ironiyada implikatura fenomeni va yashirin ma’no mexanizmlari	**726**
Turobova N.	Badiiy diskursda morfologik vositalarning pragmatik xususiyatlari	**737**
Utegenova O‘.	O‘zbek tilida tasviriy ifodalarning badiiy matnda qo‘llanilishi	**744**
Komilova G.	Tarixiy-badiiy matnlar korpuslarini yaratish zarurati va ularni semantik modellashtirish masalalari	**749**
Haydaraliyeva Sh., Mo‘minova M.	O‘zbek tili leksikasining taraqqiyot tamoyillari va semema tushunchasi	**759**

Axmedova M.	Diskurs tushunchasining lingvistik talqini: nazariy yondashuv va ilmiy qarashlar	**768**
Komilova Sh.	Lingvokultrologiyada evfemizm va milliy mentalitet: ayollar nutqi misolida nazariy talqinlar	**774**
Suyunova D.	“Boburnoma” dagi leksik qatlamlarning “Boburiynoma”da badiiy qayta faollashuvi: leksik-semantik va funksional-uslubiy tahlil	**780**
Maqsudaliyeva Y.	Lingvistik ekspertiza va lingvokriminalistik tahlil: nazariya va amaliyot	**786**
Abdurasulova D.	O‘zbek qizlari nutqidagi neonim va slenglarning pragmalingvistik tadqiqi	**792**
Majidova M.	Tibbiy soha rahbarlari kinesik nutqining lingvosomatik tadqiqi	**797**
Abdullayeva I.	Gender qadriyatlarning aksiolingvistik tahlili	**802**
X. O‘ZBEK TILINING OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI VA MEDIA MAKONIDAGI O‘RNI		
Saydaliyeva M.	Kinodiskurs multimediali muloqot tizimi sifatida	**809**
Otaxonova S.	Mediamatnlarda antroponimlarning pragmatik imkoniyatlari	**813**